

PHILOSOPHIA .

D: FERDINANDO III.

Et Hic D: Ferdinandus Almagro g. g. g. m.

SACRA,
Q V A M

In Antiquissima ac Celeberrima
Universitate Viennensi

AUTHORITATE, ET
CONSENSU REVERENDISSI-
MORVM, ADMODVM REVERENDO-
RUM, MAGNIFICORUM, NOBILIUM, ET CLARISSI-

morum Dominorum, Magnifici D. Universitatis Rectoris,
Spectabilis D. Decani, Cæterorumq; Dominorum Docto-
rum Inclytæ Facultatis Philosophicæ,

Pro supremâ in eadem Facultate Laureâ obtinendâ,

ANNO 1656. die 29. Iulij, horis pomeridianis,

PROPVGNABIT

Nobilis & Eruditus Dominus

D. DOMINICVS BERTALI

Austriacus Viennensis, AA. LL. & Philo-
sophiæ Baccalaureus.

P R Æ S I D E

R.P. CORNELIO GENTILOTTO, ^{OC}

ê Societate IESV, AA. LL. & Philosophiæ Doctore,
ejusdemq; Professore Ordinario, & p. t. Seniore
Consistoriali.

Viennæ Austriæ, Typis Matthæi Cosmerovij, Sacræ Cæsareæ Majesta-
tis Typographi Aulici, Anno 1656.

SACRATISSIME CÆSAR,

Uod veteres antiquissimo
sanxere Oraculo, hoc Sacra-
tissime CÆSAR, felicissimo Sua
Majestas comprobatur miraculo:
Amor Musicus est. Amat Ori-
entem & Occidentem Austriacus; &
cui unus non sufficit Orbis, utrumque Austriæ, Europæ
Cordi, concordat. Et verò ex utroq; Cæsar est,
dum divisum Imperium, quod cum Iove com-
mune habet, Pietate & Iustitiâ componit; disso-
num candore & amore in suavem pacis compo-
nit harmoniam. De Majestate Vestra, quod
de Numine sacrae testantur paginae, communi
effato Orbis pronunciat universus: *Sapientia cum
eo erat cuncta componens.* Nam pari, dicamne facili-
tate an felicitate? & decoros Musarum modos
concinnat, & Principum mentes consono fœ-
dere conciliat. Armatur quidem Themis Ve-
stræ Majestatis ferro, quæ improbos terreat,
rebelles feriat: id tamen Musici Amoris argu-
mentum est, quod eos, qui concordem Musi-
cam turbare gestiunt, arcere desiderat, & ne in
primam

• primam canentium regulam *concordiam* peccetur,
tactum exhibet. Interim dum *sub umbra alarum*
Aquilæ ter Iustæ & Austriacæ, & Musarum plectra sua
Majestas complectitur, & *Liberalium Artium fovet*
organum, meas quoq; Suis demississimè pedibus ad-
volutus defero Positiones. Philosophici Orga-
ni tenues quasi sonos benignâ dignetur aure ex-
cipere Majestas Vestra; meq; meosq;, ac impri-
mis Parentem meum, quem Cæsareæ Capellæ
Suæ Magistrum habet, fovetque; eo quo hæte-
nus immerentes profecuta est, favore comple-
cti pergat.

SACRATISSIMÆ MAIESTATIS VESTRÆ

Cliens humillimus

DOMINICUS BERTALI.

CONCLUSIONES PHILOSOPHICÆ, EX LOGICA.

I.
LOGICA est habitus inclinans intellectum humanum ad rectè operandum. Est scientia simpliciter practica, secundum quid speculativa. Illa autem dicitur scientia speculativa, quæ sistit in contemplatione sui objecti; practica verò est, quæ tendit ad suum efficiendum. Alia Logica est docens, alia Utens, alietate tamen solum formali.

Logica est Organum, in quo optimè ludunt Austriaci Principes, dum exemplo suo inclinant alios ad rectè operandum.

I I.

Sine Logica artificiali potest haberi quicumq; disjunctivè actus cujuscunq; alterius scientiæ; imò scientia totalis. Vnde utilis quidem est ad acquirendas reliquas scientias, non tamen necessaria: ad salvandum enim dictum Aristotelis, quòd sciens debeat scire se scire, satis est, quòd sciat dare rationem formalem, ex qua infert consequentiam, non autem ut sciat præceptum exstare de bonitate talis consequentiæ.

Licet omnes omnium hominum & Angelorum scientiæ uni homini infunderentur, non tamen idem illum ad insaniam redigerent; fieri tamen potest, ut unica Logica faciat illum insanire.

I I I.

Objectum Logicæ aliud est Considerationis; Inhæsi-
onis aliud, quod etiam propriè dici solet materiale; ali-
ud formale; aliud adæquatum; aliud deniq; attribu-
tionis.

B

tionis.

tionis. Considerationis sunt res omnes; Inhæſionis eſt humanus intellectus; formale eſt omnis operatio recta; adæquatum eſt intellectus rectè operans; attributionis nullum datur propriè dictum; minùs propriè tamen poteſt tale dici Concluſio.

Mibi, omniq; Philoſopho Viennenſi objectum attributionis propriè ſic dictum eſt, Concluſio in CÆſare.

I V.

Pleræque voces immediatiùs ſignificant res, quàm conceptus. Eſt autem ſignificatio, extrinſeca denominatio à voluntate imponentium vocibus ſignificationem, moraliter perſeverante. Idem eſt objectum ut quod propoſitionum contradicторiarum; & harum de futuris contingentibus una neceſſariò eſt vera, altera falſa. Semel vera non poteſt mutari in falſam, nec è contra falſa in veram.

Omnia decreta Auſtriacorum Principum populis ſignificant eos non ſolùm ad temporalem, ſed vel maxime ad æternam felicitatem gubernari.

V.

Non datur una veritas formalis major alterà, falſitas tamen de objecto diviſibili poteſt dari major, vel minor. Facilius diſtinguuntur tres operationes intellectus, ſi ſola prima dicatur eſſe repræſentatio; ſecunda verò annutus vel abnutus; tertia illatio, ſeu concluſio. Hæc ſuppoſito aſſenſu præmiſſarum ſequitur neceſſariò quoad ſpecificationem & exercitium, ſemper tamen partem ſolùm debiliore.

Inter mille mendacia quandoq; reperitur aliqua veritas. Certè mulieres Davidi acclamantes, quod occidiſſet decem millia, quando de Goliath triumphavit; unica conſtructione Syntactica dixerunt 9999. mendacia, veritatem verò unicam.

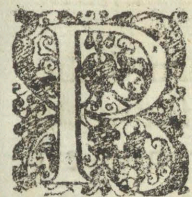
V I.

Demonſtratio eſt ſyllogiſmus faciens ſcire. Syllogiſmus autem eſt oratio, in qua quibuſdam poſitis aliud quid à poſitis neceſſe eſt contingere, eò quòd hæc ſint; ubi etiam concluſio inferitur in recto. Scientia totalis eſt collectio plurium habituum partialium. Semel acquiſita ſcientia habitualis nunquam perditur. Dabilis eſt ſimul & ſemel de eodem objecto actus ſcientiæ & opinionis; nec implicat actus tertiæ ſpeciei.

Iuſtitia an Pietas meliùs ſyllogiſet; illa in Ferio, hæc in Dabitis?

EX PHYSICA.

V I I.

P H Y S I C A est scientia speculativa, licet occasionem præbeat multarum actionum practicarum. Materiale illius objectum est ens; formale verò est ratio materialitatis, ex quo utroque confurget unum adæquatum, ex duabus formalitatibus realiter non distinctis. Attributionis objectum propriè sic dictum nullum habet; minùs propriè tamen potest tale dici corpus naturale.

In nostra potestate est facere ex objecto materiali formale, & ex formali materiale.

V I I I.

P Rincipia propria corporis naturalis sunt tria: Materia, Forma, Privatio. Omnium horum principiatio est unio realiter modaliter distincta à suis modificatis. Definiuntur principia, quòd sint ea, quæ neque ex alijs, neque ex alterutris, sed ex quibus omnia, scilicet fiunt. Convenit hæc definitio univocè principijs non solum causalitatis, sed etiam communitatis.

Principium Divinum imperandi est incipere à signo S. Crucis, qualiter incepit Serenissimus Hungariae Rex LEOPOLDVS IGNATIVS; principiatio verò politica est unio subditorum cum Principe.

I X.

M Ateria prima describitur esse subjectum primum, ex quo aliquid fit, cum insit, non secundum accidens, & si aliquid corrumpitur, in hoc abibit ultimum. Ratio potentiæ est de conceptu quidditativo illius. Respicit essentialiter omnes formas possibiles; appetitque etiam corruptas; non tamen magis substantiales perfectiores, quàm imperfectiores. Si spoliaretur omni formâ, adhuc naturaliter existeret.

Nihil potest dicere qui negat materiam.

X.

F O r m a rectè definitur esse actus substantialis materiæ, potens cum illa facere unum per se substantiale. Nulla forma est existentia materiæ, omnis tamen forma materialis dependet ab illa, non tamen materiâ à forma. Divinitus potest una forma substantialis duas adæquatas maté-

rias; & duæ unam adæquatam materiam informare. Formæ partiales sunt frustraneæ etiam in viventibus.

Si sectarij sunt partiales; an idèd non sunt in viventibus?

X I.

Privatio est negatio formæ in subiecto apto illam habere. In actu primo intelligitur principiari per suum esse abusivum; quod non est quid fictum, neque tamen etiam ens reale positivum, sed veritas necdum existentiae actualis formarum nondum eductarum ex subiecto: in actu secundo verò principiat per unionem. Vnde implicat formam cum sui privatione.

Quod particularibus maxime obest, id universo prodest plurimum; Mors singulorum.

X I I.

Totum implicat distingui realiter à partibus simul sumptis. Unio est pars ut Quo, & actualis ultima determinatio materiæ & formæ ad esse totius. Hæc in compositis purè materialibus frustra distinguitur ab actione eductiva formæ. Frustra etiam exigerentur duæ uniones in uno composito; neque ulla est necessitas dicendi unionem subiectari etiam in forma.

Licet totum non sit aliud à partibus simul sumptis, non potest tamen quis totum orbem capere partibus simul sumptis.

X I I I.

Natura ex Aristotele est principium & causa motus & quietis ejus in quo est primò & per se, & non secundum accidens. Unde composito non convenit Aristotelicè naturam esse; cui ut aliquid sit naturale, debet esse tale tam formæ, quàm materiæ; ut sit violentum, sufficit formæ sic esse. Artificiatum consistit in certis partium ubicationibus, & carentia superfluarum.

Non ex quovis trunco potest fieri Mercurius. Neq; facile reperiatur artifex, qui aurum faciat, quod artificem reddat divitem.

X I V.

Causa in communi definitur esse principium productivum termini simpliciter contingentis. Ut actu causet, debet actu existere, non tamen prius tempore. In actu primo non constituitur per actionem possibilem, nec in actu secundo per existentem; dicit tamen relationem transcendentalem ad omnes effectus à se producibiles. In di-

stans

stans nulla causa creata naturaliter agit; potest tamen agere non agendo in, sed cum medio.

An Austria agens in Hispaniam, Hispaniaq; in Austriam, agunt in distans, nihil agendo in medio?

X V.

Causa efficiens causat actione à se & effectu realiter modaliter distincta. Est prior naturâ suo effectu; quæ prioritas in causa habetur ab actione, non quâ producit effectum, sed quâ conservatur, dum causat effectum: Posterioritas tamen in effectu habetur ab actione, quâ effectus producit. Substantia potest producere substantiam & accidentia; & probabile est etiam ab accidentibus posse produci substantiam.

Pietas & Justitia, Consilium & Industria, Timor item Domini; suntne causæ instrumentales, vel Principales?

X V I.

Etsi naturaliter fieri non possit, ut idem effectus dependeat simul & semel à duabus causis efficientibus totalibus; item ut duæ causæ sint sibi mutuò causæ, etiam quoad secundum esse; utrumq; tamen hoc non implicat fieri divinitus, licet implicet duas causas sibi esse causas quoad primum esse. Ut idem autem producat seipsum indivisibiliter sumptum; sive quoad primum, sive quoad secundum esse implicat.

Primum & maximum beneficium nemo potest sibi metipsi dare.

X V I I.

Causa prima eadem indivisibili actione influit in effectus, quâ causa secunda in illos influit. Ad omnis effectus individuationem determinat; nullam tamen causam secundam Physicè prædeterminat. Imò cum causis necessarijs otiosa esset talis qualitas Physicè prædeterminativa; cum causis verò liberis, hoc ipso, quod liberæ esse & manere supponi debeant, manifestè implicat.

Ad perpetuanda Imperia Principes Austriaci non indigent nisi solâ causâ primâ; sicuti si quæ illis posset evenire calamitas, hæc non nisi ab eâdem inferri posset.

X V I I I.

Finalis causæ ratio formalis constitutiva est bonitas finis, eaq; etiam apparens. Cognitio bonitatis habet se tanquam conditio sine qua non. Effectus finis & causalitas
C ejusdem

eiusdem non distinguuntur; suntq; ipsa electio & intentio. Potest eadem voluntas simul & semel elicere plures actus voluntatis; ad unum tamen actum non potest moveri ex duobus finibus adæquatis.

Nulla res potest finem intentum assequi, nisi initium operandi fecerit à fine.

X I X.

In finitum actu creatum in quantitate & numero etiam in mente D E I implicat, sicut & creatura perfectissima. Unde hæ propositiones non sunt æquipollentes: Omnis creatura possibilis potest - nulla non possibilis creatura potest produci à D E O. Sed neq; hæ propositiones sunt contradi-
ctoriæ; omnis creatura possibilis potest aliqua creatura pos-
sibilis non potest produci à D E O. In finitum tamen potentiâ defacto datur in permanentibus & successivis.

Admittentes infinitum actu creatum in numero, admittunt propositionem universalem, sub qua nullum continetur particulare.

X X.

Presentia rei in loco hoc potius quàm alio est entitas rea-
liter modaliter distincta à re locata & loco. Idem dicen-
dum est de duratione respectu rei durantis & temporis,
in quo durat. Neq; tamen ubicatio, neq; duratio necessa-
riò distinguitur ab actione productiva rei. Durationem cre-
atam, quæ sit permanens & indivisibilis, probabilius est
implicare.

*Et si D E U S ubiq; sit, est tamen vel maxime in Domo Austriaca.
Datur in orbe locus, quem ab origine mundi non nisi semel Sol vidit.*

X X I.

Divinitus potest idem ens in duplici loco adæquato eti-
am circumscriptivè poni; & sic positum potest natu-
raliter moveri motibus contrarijs, vivere etiam & mo-
ri. Unicus homo replicatus potest integrum exercitum vin-
cere, neq; tamen requireret vires majores seipso non replicato.
In spatio imaginario, & vacuo non implicaret omnis motus;
si fieret motus gravium, ille non fieret in instanti.

*In una aqua gutta posset integra classis totum orbem circumna-
vigare. Posset etiam per unicam vini guttam exercitatusissimus po-
tator inebriari.*

Quan-

X X I I.

Quantitas est accidens distinctum à materia. illius essentia consistit in radice impenetrabilitatis; divinitus tamen possunt duo quanta se penetrare. Continuum tam permanens, quàm successivum componitur ex partibus in infinitum divisibilibus, ijsq; solâ potentiâ distinctis; quæ si actu distinguerentur, daretur defactò à parte rei ens rationis purè fictum.

Unico sacri Romani Imperij aureo pomo posset sine replicatione totum cælum inaurari.

EX LIBRIS DE MVNDO ET COELO.

X X I I I.

Mundus est compages è cœlo terraq; , atq; ex naturis inter hæc contentis coagmentata. Defactò non constat nisi de unico: quem in tempore creatum esse fides docet; ratio verò persuadet tam non potuisse illum, sive secundum permanentia, sive secundum successiva, ità citò produci ab æterno, ut citiùs produci non potuerit; quàm implicet à parte post poni à D E O diem ultimam, post quam nulla alia sit possibilis dies.

Si ab æterno creata fuisset mulier gravida, nunquam parere potuisset.

X X I V.

Cœlos non esse nisi tres videtur satis congruenter ex Scriptura probari. Firmamentum probabile est esse solidum; cælum verò planetarum esse liquidum. Probabile etiam est hos duos cœlos esse corruptibiles, & compositos ex forma & materia ejusdem speciei cum nostrate. De empyreo verò probabilius est esse corpus simplex & incorruptibile.

An nos asserentes cœlos tantum tres possumus asserentibus plures, reliquos liberaliter concedere salva thesi, vel etiam illis optare in præmium meritorum bonâ conscientia?

EX LIBRIS DE GENERA- TIONE, CORRUPTIONE, ELEMENTIS.

XXV.

Generatio in communi est mutatio totius in totum nullo sensibili remanente ut subjecto eodē. Termini formales & totales generationis & corruptionis sunt iidem. Principium tamen illud Aristotelicum: generatio unius est corruptio alterius; nec est identicum, nec universaliter verum. Ad generationem viventium universalissimè sumptam non requiritur similitudo naturæ.

In generationibus, & successionibus Austriacorum Principum, nunquam fit mutatio totius in totum.

XXVI.

Conversio est transitus, seu desinitio unius rei in aliā. Terminus totalis à Quo simpliciter desinere, ad Quem simpliciter incipere debet; Terminus tamen formalis ad Quem non est necessarium ut simpliciter incipiat. An autem terminus formalis à Quo debeat simpliciter desinere, magis spectat ad modum loquendi, quàm ad rem; & affirmativam suadet sola Theologorum sic loquentium autoritas.

Nulla defectò esset magis optabilis conversio, quam si gladij hostium Domūs Austriacæ converterentur in vomeres.

XXVII.

Augmentatio est motus à minori ad maiorem substantiam. Consistit in unionem continuativa partium. Fit continuè successivè. In compositis purè materialibus augetur forma & unio, in humano verò non bene dicitur augeri forma. Corpora viventia, saltem perfectiora, ac etiam plerumque habentia aliquam cum viventibus connexionem, habent certum terminum parvitatatis & magnitudinis.

An qui ex musca (ut dici solet) faciunt elephantem, servant certum terminum magnitudinis, & parvitati?

Rectenè dixerit S. Cyrillus, Gigantibus staturam enormem datam esse in penam scelerum?

Alte-

X X V I I I.

Alteratio est mutatio ejusdem subjecti sensibilis quoad formam solum accidentalem. Fit per intensiorem, & extensionem. Intensio non potest salvari, per solum ablationem contrarij; nec per majorem gradum ejusdem radicationem; sed neque per productionem qualitatis entitativè perfectioris, servatâ, vel perditâ priore: sed est collectio plurium graduum homogenorum in eadem parte subjecti.

Inter mille heterogeneos gradus ut unum, frigeremus ut septem.

X X I X.

Naturaliter non potest idem in seipsum agere actione univocâ; nec remissius in intensius, neque simile in simile quoad qualitatem eandem & intensiorem. Ex primis quatuor qualitatibus, quæ sunt magis activæ, implicat non esse etiam magis resistivas suo contrario, resistentiâ etiam formali. Datur eodem instanti reali actio & reactio secundum eandem partem passi & repassi inter qualitates contrarias,

Potest unus ignis causare eodem instanti centum ignes, nullum tamen calidiorem se.

X X X.

Alteratio per extensionem est vel rarefactio, vel condensatio. Illa non fit per puncta inflata, neque per aliquem modum superadditum, minus per ingressum corpusculorum; sed fit per acquisitionem novæ partis quantitatis: Condensatio item non fit per punctorum extenuationem, neque per deperditum aliquem modum, minime per egressum corpusculorum; sed fit per amissionem aliqujus partis quantitatis.

Si condensatio fieret per ingressum corpusculorum, ens rarissimum foret densissimum. Opes possunt non condensari, sed rara fieri per amissionem quantitatis.

X X X I.

Elementorum qualitates à formis substantialibus sunt genere distinctæ, non tamen symbolæ unius à symbolis alterius elementi, vel mixti, specie. In mixto ele-

• menta non insunt formaliter; neque omnia elementa possunt in se invicem immediatè transmutari. Singulis elementis convenit locus proprius, per accidens tamen non possunt omnia suum locum occupare; hinc ignis non est supra aërem.

Verum est, temperamentum qualitatum posse sic quintupliciter distingui, qualiter Plato dixit quinq; esse genera daemoniorum. Ignei scilicet, Aerei, Aquatici, Terrei, & Subterranei: plus tamen potest recta educatio temperamento naturali.

X X X I I.

Gravitas & Levitas distinguuntur realiter à materia, à forma, & ab utraque simul, non tamen à temperamento primarum qualitatum, supposità certâ raritate vel densitate. In proprio loco elementa non gravitant; nec terra trepidat motu quarumcunque rerum. Motus naturalis deorsum in fine est velocior. Projecta moventur à qualitate illis impressa; in puncto reflexionis non quiescunt.

Potest sciri pondus fumi. Verum est illud Aristotelis, quod panes non saliti graviores sunt salitis. Datur aliqua gravitas, Cujus natura est ascendere. Si centrum gravitatis & universi esset idem, nunquam foret idem.

EX LIBRIS DE ANIMA.

X X X I I I.

Anima in communi rectè definitur esse actus primus corporis naturalis, potentià vitam habentis, organici. Est triplex: Vegetativa, Sensitiva, Rationalis. Sensitiva vegetativam, rationalis vegetativam & sensitivam virtualiter & formaliter includit. Nullius tamen speciei anima excedit aliam perfectione individuali; neque ulla indiget formis partialibus. Sola rationalis est indivisibilis, spiritualis, & immortalis.

Immortalitati & perpetuitati Austriacorum Principum, non officit mortalitas singulorum.

X X X I V.

Est autem anima substantia, veraque forma informans, & non solum assistens, ut de rationali impius deliravit Averroës. Non tamen ideò informat anima omnes par-

partes qualitercunq̃ue requisitas à vivente: nam sanguis v.g. in vivente sensitivo non vivit. Ita unica est in quovis vivente anima, ut neq̃ue successivè plures informet idem vivens; non tamen est unica in omnibus individuis alicujus speciei.

Averroës si habuit animam, qualem asseruit, intellexit sicut equus & mulus, quibus non est intellectus; vel sicuti sues intellexerunt, in quos Christus legionem dæmonum immisit.

XXXV.

Potentia animæ secundum id, quod dicunt in actu primo remoto, sunt idem realiter secum, & cum anima. Vnde anima producit immediatè suos actus, estq̃ue vita in actu primo. Actus animæ dicuntur vitales, sed non omnes; verum illi solum, qui ita essentialiter ab anima effectivè producuntur, ut æquè essentialiter sinteductio ex eadem anima, à qua effectivè producuntur; qui ideò etiam immanentes dicuntur.

Si potentia animæ distinguerentur ab anima, non solum posset damnari voluntas non damnato intellectu, vel animâ; sed posset etiam Petrus intelligere per intellectionem Pauli.

XXXVI.

Hinc rectè infertur, ad hoc ut actus sit vitalis, non satis esse, quod sit ab intrinseco, vel à vivente, vel viventis productio; vel quod sit perceptivus, aut appetitivus; neq̃ue deniq̃ue quod non debeat rei in primo instanti productionis. Imò si posset dari ens, quod effectum à se productum subjectaret; si tamen divinitus ille effectus produci posset absq̃ue eo, quod subjectaretur in principio producente, iam non foret vitalis.

Austriaci Principes vivunt, tam per actus Pietatis immanentes, quam per actus Clementiæ transeuntes in alios.

XXXVII.

Non hoc ipso quod nutriatur animal, debet perire; unde posset cum nutritione stare vitæ perennitas; nisi præpediretur ab extrinseco. Sensus externi animæ sensitivæ sunt quinque: Visus, Auditus, Odoratus, Gustus, Tactus. Internus melius dicitur esse unus. Ex somnijs potest fieri divinatio: & quidem ex divinis licet, & oportet;

ex dæmoniis nec licet, nec decet; ex naturalibus sæpè expedit prudentibus conjectare.

Non omnia somnia sunt somnia. Potest quis videre, liceat careat utroq; oculo; uno item plus videre, quam duobus.

XXXVIII.

Voluntas rectè describitur esse potentia appetitiva spiritalis, tendens per actum proprium in bonum per intellectum propositum. Est potentia libera. Ad libertatem autem exercendam non sufficit habere iudicium indifferens de objecto bono vel malo, sed requiritur insuper indifferens concursus causæ primæ. Actus voluntatis dicuntur liberi solum per denominationem extrinsecam à potentia, à qua procedunt.

Nemo potest liberè necessariò, benè tamen necessariò liberè operari.

XXXIX.

Habitus non distinguuntur à speciebus; unde in illis solum potentijs dantur, in quibus dantur species, licet hæ non in omnibus potentijs nomen habitus sortiantur. Causa productiva specierum externarum sunt objecta; internarum verò est anima. Tàm spirituales, quàm materiales species sunt divisibiles. Ad iudicium non requiruntur aliæ, quàm quæ ad simplicem apprehensionem.

Si ad iudicium requirerentur species distinctæ à speciebus primæ operationis, illæ species non requirentur ad iudicium.

EX METAPHYSICA.

XL.

METAPHYSICA speculatur ens ut sic, univocum respectu DEI & creaturæ, substantiæ & accidentis. Analogicaliter datur in rebus, nulla tamen est vox, quæ una cum sit, significet tamen vi nominis analogicè partim idem, partim diversum. Sicut ens à differentijs, ita differentiæ ab ente præscindunt; quæ tamen licet non ab ente, adhuc tamen ens ab illis præscinderet.

Sub ente ut sic comprehenditur etiam DEVS, qui comprehendit omnia.

X L I.

ENs reale aliud est absolutum, aliud respectivum, aliud modale. In his hæc inter alias non incongruè assignatur differentia, quod existentia simpliciter absoluti cum nullius alterius entis existentia vel possibilitate sit connexa; (quale absolutum ens vix datur) ens verò essentialiter respectivum possit existere saltem sine existentia termini, quem respicit; modale verò sine existentia suorum modificatorum existere nec divinitus quidem possit.

Si musca implicaret, implicaret omnis homo.

X L I I.

Atributa entis solent quidem quinque assignari? Res, aliquid, unum, verum, bonum; sed revera solum tria postrema hoc nomen merentur, reliqua sunt synonyma cum ente. Unitas consistit in prædicato positivo, quod tamen explicetur per negationem alterius. Verum dicitur, quod non per imitationem est tale. Bonum est, quod habet integritatem prædicatorum: Possunt tamen verum, & bonum etiam relativè considerari; illud ad intellectum, hoc ad appetitum.

Potest unum fieri plura, & plura fieri unum.

Potest etiam gallina advertere multitudinem pullorum, non tamen numerum.

X L I I I.

ENs rationis est, quod habet esse tantum objectivè in intellectu; unde non consistit in identitate reali indebitè applicata, sed in obiecto ficto. Datur duplex: simplex, & compositum; in rigore tamen loquendo, omne est solum simplex. Cognoscitur, non fit à D E O; ab homine fit, sed non per voluntatem, nec per operationem secundam, & tertiam, sed solum per primam, eamq; directā, non reflexam.

Si à D E O fieret ens rationis illud, quod cognoscit à nobis factum esse, non faceret illud D E V S per illam cognitionem, per quam supponitur facere. Qui omnia agit Consilio & Industria, apud illum necessariò omnia entia sunt, prius Rationis, deinde realia.

X L I V.

Distinctio realis consistit in ipsa rei entitate, supposito termino extrinseco, sive possibili, sive impossibili; Distinctio verò rationis est ipsa cognitio positivè, vel

E

ne-

- negativè præscindens. Non datur præcisio objectiva, nec formalis ex natura rei, sed omnis contradictio evitari potest per solam præcisionem rationis. Signum distinctionis est separabilitas, inseparabilitas tamē nō arguit nō distinctionē.

Licet omnia alia implicarent, præter DEVM, adhuc tamen DEVS facere non posset, nè distinguatur.

X L V.

V Niversale ut sic est unum aptum inesse multis. Species sub se habet quinque: Genus, Speciem, Differentiam, Proprium, Accidens, à quibus præscindit univocè, Sicut & ratio individui ut sic à singulis individuis; non tamen ratio speciei à prædicabili & subijcibili. Primæ tres Species Universalis prædicantur essentialiter, reliquæ duæ accidentaliter, omnes tamen diversimodè.

Datur aliquid, quod solum accidentaliter prædicatur de suis inferioribus, implicat tamen abesse à suis inferioribus sine corruptione illorum.

X L V I.

N Equè Genus in una specie, neque species in uno individuo haberi potest, si alia implicent; potest tamen abstrahi ratio specifica, licet individua forent solum divinitus multiplicabilia. Si fiat abstractio ab unico individuo, licet plura sint possibilia, talis abstractio non faciet universale. In prædicatione actuali manet prædicatum universale, licet non sit tale vi prædicationis.

Si posset dari species creata in unico individuo, DEVS non foret DEVS.

X L V I I.

T Am unitas, quàm aptitudo sunt de conceptu essentiali universalis. Unitas autem illa non est numerica, nec formalis, nec convenientiæ, minus idea aliqua Platonica, seu natura ut sic independenter ab intellectu; sed est unitas rationis, non tamen ficta, licet sæpè det occasionem fingendi. Aptitudo tenet se ex parte naturæ; estque multiplex, sicuti ipsa natura est multiplex.

An idea Platonica valeret pro pictoribus?

X L V I I I.

R Elatio est id, quo unum refertur ad aliud. Prædicamentalis est nexus accidentalis fundamenti cum termino, consistitque in sola ratione fundandi; Transcen-

scendentalis est nexus essentialis, consistitque in solo fundamento. In omni relatione debet terminus esse realiter distinctus à fundamento, non tamen necessario existens. Deus dicit relationem transcendentalem ad creaturas possibles.

An inter Austriacam hanc, & Hispanicam Domum, cum sit una, detur tamen relatio, & qualis?

X L I X.

Possibilitas Logica rei dicit pro materiali existentiam actualem cum carentia contradictionis, abstrahendo a talis existentia sit actu, vel solum sub conditione; possibilitas verò objectiva, seu pura, non ita abstrahit, sed dicit rem actu non existere, quæ tamen, si existeret, non implicaret. Essentia & existentia realiter non differunt. Subsistentia in creatis nihil positivum superaddit naturæ.

Si essentia & existentia realiter distinguuntur, nunquam producit DEVS id quod intendit producere.

L.

Non nisi insipiens negat DEUM. Hunc esse causam primam, & universalem rerum omnium, nihil derogat activitati causarum secundarum. Sed neque DEO quidquam derogat illum non posse Chimæras, imò neque etiam non posse ex entibus Physicis producere, quidquid potest producere; quin hoc illius ingens perfectio est. Effet tamen maxima imperfectio, si intra eandem speciem creatam non posset producere simile in individuo.

Magna est Austriacæ Domûs gloria, non posse exerere vires, quas posset exerere.

Omnia ad Maiorem DEI Gloriam.

Omnia sunt bona